

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevareministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

Fra klubbens besøg i Kastellet

Onsdag den 29. august 2012

Sidst på eftermiddagen den 29. august 2012 samledes deltagerne i en rundvisning i Kastellet ved flagstangen foran Kommandantgården på Kirkepladsen. Guiden Søren Sloth indledte med en redegørelse for Kastellets historie, hvorefter man besøgte en række markante steder i Kastellet.

Citadellet Frederikshavn, som Kastellet oprindeligt blev kaldt, udviklede sig i tiden efter 1626 fra Sct. Annæ Skanse til en egentlig fæstning i tilslutning til Christian IV's udbygning af Københavns befæstning. Den gamle Østervold, der løb fra Nørreport langs Gothersgade til Kgs. Nytorv, blev erstattet af den nye Østervold fra Nørreport langs voldgaderne til Sct. Annæ Skanse. Både Københavns befæstning og Kastellet klarede med nød og næppe de svenske angreb i 1658-59. Der skulle ske forbedringer, og kongen tilkaldte den hollandske fæstningsekspert Henrik Rüse (senere adlet Rysenstein). På 3 år udbyggede han Sct. Annæ Skanse til en moderne femtakket fæstning med moderne jordvolde (i 10 meters højde) i stedet for det traditionelle svære murværk.

Fæstningen var færdigbygget i 1664. På voldene stod 54 og i forværkerne 40 artilleripjecer, og et større antal fandtes i magasinerne. Garnisonens størrelse vekslede, men var, da den var størst, på 1.800 personer. I Artilleristokkens sydlige ende er indrettet et museum, der viser, hvordan soldaterne og deres familier var indkvarteret. Det var meget små rum, og man levede tæt, også om natten: Alkoven skulle rumme 3 personer. Dog var der tale om et fremskridt: Tidligere blev alle solda-

ter indkvarteret privat! Omkring 1670 boede små 3.000 familier i København, og kun de fattige skulle ikke tåle indkvartering. Kastellet har næsten altid været bemanded med danske soldater. Kun da fæstningen København overgav sig den 6. september 1807 var Kastellet besat af engelske styrker i 43 dage. Da nazisterne besatte landet i 1945, besatte de også Kastellet med dets vagthold på 9 personer.

På den videre tur rundt i Kastellet kom vi til krudttårnet. Meget sigende stod der sivsko ved indgangen: Ikke noget med gnister. Efter at et andet krudttårn i København var sprunget i luften i 1779, blev også Kastellets krudttårn tømt og indholdet overført til andre mere sikre steder. På kort fra omkring 1900 er anført krudttårne f.eks. på stranden ved Kløvermarken.

Derefter blev tårnet brugt til strengt fængsel. Der var kun lys fra et glughul i hver ende, ingen senge, kun hængekøjer, heller ingen varme, kun mange rotter. Fangerne beskæftigedes med optrævling af tovværk.

Videre gik turen bag om Kastelskirken fra 1704. På kirkens vestside blev i 1725 bygget et arresthus. I muren ind til kirken var brudt skrå glughuller, hvor igennem fangerne kunne overvære gudstjenesten uden selv at kunne ses fra kirken. Blandt de fanger, som i tidens løb har opholdt sig i de yderst

spartanske og uopvarmede celler, hvor bænk og bord var indmuret i væggen, bør nævnes Struense og piraten John Nordcross. Sidstnævnte tilbragte 16 år i et egetræsbur i cellen og derefter, da han var blevet af-fældig og ufarlig, 16 år udenfor buret, men stadig i cellen. Han dresserede mus, der efter sigende

holdt til i hans kæmpestore skæg. Han døde i 1758.

Af andre kan nævnes Griffenfeldt indtil forvisningen til Munkholm i 1680 og sidst i 1700-tallet en P. A. Heiberg-type, nemlig the- og porcelainshandler Michael Brabrand og hans sagfører Hans Holm. De blev udsat for særlig hård behandling og udvist til Lübeck. En følge var, at Brabrands kone, der ikke var interneret, døde sindssyg. Endelig kan nævnes negerhøvdingen Adum og en af hans ministre Sabak-Akim fra kongeriget Aquapim (Ghana), dengang dansk koloni. De sad fra 1846 til kolonien blev solgt til England i 1849. Fra vor egen tid kan nævnes, at Werner Best har været fængslet i Kastellet.

Det var oprindeligt tanken, at der på kirkens plads skulle have været et kongeligt slot og kirken placeret der, hvor Kommandantgården blev opført.

Kastelskirkens indre er holdt i en meget fin, enkel og stram stil. Den har en fremragende akustik og bruges meget til koncerter og bryllupper.

Fra slutningen af 1800-tallet var fæstningen reelt forældet. Ved anlægget af Grønningen blev en del af forværkerne inddraget til Christian IX's store fortrydelse; han plejede at have sin daglige spadseretur på disse forværker. Senere besluttedes det at nedlægge store dele af de øvrige forværker til anlæg af jernbanestation – Østerport - og Københavns Frihavn. Der blev også anlagt en forbindelsesvej med jernbane fra Toldboden gennem fæstningsvolden. Forbindelsesvejen skar fæstningen over i to dele. I 1985 nedlagdes jernbaneforbindelsen til Frihavnen og der var ikke længere behov for gennemskæringen ved vej og jernbane. Derefter blev det muligt med midler fra A.P. Møllers og hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene formål at retablere både den ene ødelagte bastion og broen til Kongeporten. I 1998 gjorde midler fra samme fond det muligt at retablere endnu en bastion 2 af forværkerne og dobbeltbroen til Kongeporten. Den samlede reoveringen belønnedes med "Europa Nostra"-prisen.

Til sidst beså vi Kastellets Venners fine historiske samling i museet ved Norgesporten.

Kl. 19.00 spillede Hjemmeværnets Musik- og Tambourkorps Storstrømmen en god time på Kirkepladsen. En del af medlemmerne blev tilbage og hørte koncerten og havde derefter lejlighed til at opleve den særlige stemning af ro og fred, der hersker om aftenen på Kastellet inde midt i København.

